

Kohtuasi C-229/24 [Brännelius]ⁱ

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

26. märts 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Högsta domstolen (Rootsi kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

21. märts 2024

Apellandid:

TK

OP

Teine menetlusosaline:

Riksåklagaren (Riigiprokuratuur)

[...]

POOLED

Apellandid

1. TK

[...]

2. OP

[...]

Teine menetlusosaline

Riksåklagaren (Riigiprokuratuur)

ⁱ Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.

[...]

ESE

Siseteabe alusel kauplemine

[...]

EELOTSUSETAOTLUS

Taust

1. 2018. aasta kevadel korraldas munitsipaalettevõtja Umeå kommunföretag AB, mille suhtes Umeå omavalitsusüksus omab õiguslikult valitsevat mõju, elektribusside ja laadimisjaamade riigihanke. Pakkumused esitasid kaks äriühingut. Üks neist oli börsil noteeritud äriühing Hybricon Bus Systems AB. Veel kolm äriühingut olid pakkumismenetlusest huvitatud, kuid nad ei kvalifitseerunud pakkumust esitama.

2. Kõnealune munitsipaalettevõtja võttis 14. mail 2018 vastu otsuse, millega ei tunnistanud hankes edukaks mitte Hybriconi, vaid teise pakkuja. Samal kuupäeval kell 14.34 saadetud e-kirjas teavitas kõnealune munitsipaalettevõtja kõiki viit äriühingut hankemenetluse tulemusest.

3. Hybriconis sai e-kirja tegevjuht, kes oli peamine vastutaja pakkumismenetlusega seotud kontaktide eest munitsipaalettevõtjaga. Peagi pärast seda saatis tegevjuht OP-le sõnumi, milles soovitas tal ära müüa oma Hybriconi aktsiad. OP edastas selle teabe TK-le, kes samuti omas selle äriühingu aktsiaid.

4. Kell 14.37 andis TK korralduse müüa 73 000 Hybriconi aktsiat. Mõni minut hiljem, kell 14.40, müüs OP 31 000 selle äriühingu aktsiat.

5. Hybricon avaldas kell 15.22 pressiteate, milles teatas, et oli hankemenetluses edutu. Pärast seda langes Hybriconi aktsia hind järsult. Äriühingu aktsiate võõrandamisega enne seda piirasid OP ja TK oma kahjumit.

Menetlus tingsrättis (esimese astme kohus)

6. OP-le ja TK-le ning teistele isikutele esitati süüdistus siseteabe alusel kauplemises seoses kõnealuste aktsiate müügiga.

7. Tingsrätt (esimese astme kohus) mõistis nii OP kui ka TK süüdi siseteabe alusel kauplemise tavakoosseisus ning määras selle eest tingimisi karistuse ja üldkasuliku töö. Kui selle asemel oleks valitud karistuseks vangistus, oleks see olnud neljakuuline. Kuriteo heastamiseks konfiskeeriti OP-lt 51 508 Rootsi krooni ja TK-lt 146 536 Rootsi krooni.

8. Tingsrätti (esimese astme kohus) hinnangul kujutas sõnum Hybriconi edutuse kohta hankemenetluses endast Hybriconiga otseselt seotud täpset laadi

teavet, mis mõjutas aktsia hinda. Lisaks ei saanud seda teavet pidada avalikustatuks enne, kui Hybricon oli välja andnud pressiteate.

Menetlus hovrättis (apellatsioonikohus)

9. Hovrätt (apellatsioonikohus) muutis tingsrätti (esimese astme kohus) otsust ainult niivõrd, et mõistis nii OP-le kui ka TK-le tingimisi karistuse koos trahviga 150 päevamäära.

Menetlus Högsta domstolenis (Rootsi kõrgeim kohus)

10. OP ja TK paluvad, et Högsta domstolen (Rootsi kõrgeim kohus) vabastaks nad vastutusest siseteabe alusel kauplemise eest. Nad väidavad muu hulgas, et teave lakkas olemast siseteave pärast edukaks tunnistamise otsuse väljasaatmist ja seega muutus see avalikuks dokumendiks, mida konfidentsiaalsus ei hõlma.

11. Riigiprokuratuur vaidles vastu nõudele muuta hovrätti (apellatsioonikohus) otsust. Riigiprokuratuur on seisukohal, et edukaks tunnistamise otsus muutus selle väljasaatmise hetkel avalikuks dokumendiks, kuid väidab, et otsus võis siiski olla hõlmatud konfidentsiaalsuse kaitsega. Riksåklagareni sõnul kujutas see otsus endast igal juhul siseteavet, kuni Hybricon avaldas oma pressiteate.

12. Högsta domstolen (Rootsi kõrgeim kohus) andis hovrätti (apellatsioonikohus) tuvastatud faktiliste asjaolude alusel menetlusloa.

13. Käesolevas asjas seisneb põhiküsimus selles, millal tuleks hankemenetluses tehtud edukaks tunnistamise otsuses sisalduvat teavet pidada avalikustatuks nii, et see ei ole enam siseteave.

Õigusnormid

Siseteabe alusel kauplemine

14. Seaduse (2016:1307), mis käsitleb karistusi turukuritarvituste eest väärtpaberiturul (lagen (2016:1307) om straff för marknadsbruk på värdepappersmarknaden; edaspidi „turukuritarvituse karistuste seadus“), kohaselt mõistetakse siseteabe alusel kauplemises süüdi isik, kellel on siseteavet ja kes ise või teise isiku jaoks omandab või võõrandab selle teabega seotud finantsinstrumente kauplemise teel (vt 2. peatüki § 1 lõike 1 esimene lõik). Karistuseks on maksimaalselt kaheaastane vangistus. Kui kuritegu on raske, karistatakse siseteabe alusel kauplemise eest raskendavatel asjaoludel minimaalselt kuue kuu ja maksimaalselt kuue aasta pikkuse vangistusega. Kui tegu on väheoluline, siis vastutusele ei võeta. Kriminaalvastutus eeldab, et tegu pannakse toime tahtlikult.

15. Turukuritarvituse karistuste seadusega on Rootsi õigusesse üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/57/EL turukuritarvituse korral kohaldatavate kriminaalkaristuste kohta (turukuritarvituse

direktiiv). Selle direktiivi artikli 3 lõike 1 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed selle tagamiseks, et siseteabe alusel kauplemist teatavates konkreetsetes olukordades käsitatakse kuritegudena vähemalt rasketel juhtudel ja siis, kui tegu pannakse toime tahtlikult.

16. Turukuritarvituse karistuste seaduse 1. peatüki § 4 kohaselt tähendab siseteave teavet Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määruse (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) artikli 7 tähenduses. Nimetatud määruses sisalduvale määratlusele viidatakse ka turukuritarvituse direktiivi artikli 2 lõikes 4.

17. Turukuritarvituse määruse artikli 7 lõike 1 punkti a kohaselt on siseteave määratletud kui täpset laadi avalikustamata teave, mis on otseselt või kaudselt seotud ühe või mitme emitendiga või ühe või mitme finantsinstrumendiga ning mis avaldaks avalikustamise korral tõenäoliselt märkimisväärset mõju nende finantsinstrumentide hinnale või seotud tuletisinstrumentide hinnale.

Siseteabe avalikustamine

18. Turukuritarvituse määruse kohaselt peab emitent teavitama avalikkust temaga otseselt seotud siseteabest võimalikult kiiresti (artikkel 17). Emitent peab tagama, et siseteave avalikustatakse sellisel viisil, mis võimaldab avalikkusel sellele kiire juurdepääsu ning seda täielikult, täpselt ja õigeaegselt hinnata, ning kui see on kohaldatav, selleks ette nähtud meetodil.

19. Kui emitent on avalikustanud teabe viisil, mis vastab turukuritarvituse määruse artiklis 17 sätestatud tingimustele, loetakse teave selle määruse artikli 7 tähenduses avalikustatuks.

Teave riigihanke tulemuse kohta

20. Riigihanget korraldav asutus peab taotlejaid ja pakkujaid võimalikult kiiresti teavitama hankes edukaks tunnistamise või raamlepingu sõlmimise otsustest (vt riigihangete seaduse (2016:1145) (lagen (2016:1145) om offentlig upphandling) 12. peatüki § 12 lõige 1). Asutus peab avaldama teate hankemenetluse tulemuste kohta hiljemalt 30 päeva jooksul pärast hanklepingu sõlmimist (vt 19. peatüki § 7 lõige 1). Enne seda ei ole kohustust avalikkust teavitada.

21. Edukaks tunnistamise otsus võib aga olla ka avalik dokument, mis tuleb avalikustada teabenõude alusel.

Avalike dokumentide avalikustamine

22. Dokumentide avalikustamist reguleerivad põhisätted sisalduvad ajakirjandusvabaduse seaduse (tryckfrihetsförordningen) 2. peatükis. Selles peatükis on ette nähtud, et igaljuhul on õigus tutvuda avalike dokumentidega, kuid seda õigust võib teatavatel tingimustel seadusega piirata. Dokument on avalik, kui see on asutuse valduses ning see loetakse asutuse poolt vastuvõetuks või asutuse

poolt koostatud dokumendiks. Dokument loetakse asutuse poolt koostatuks muu hulgas siis, kui see on välja saadetud (vt 2. peatükk, §-id 1, 2, 4 ja 10).

23. Avalikku dokumenti taotleval isikul tuleb viivitamata või esimesel võimalusel võimaldada selle dokumendiga kohapeal tutvuda. Taotluse korral peab asutus – kohalduval juhul tasu eest – väljastama ka dokumendi ära kirja või koopja. Asutus peab menetlema sellist taotlust viivitamata (vt 2. peatükk, §-id 15 ja 16).

24. Avalike dokumentide avalikustamise ametlikku korda ja sellistele dokumentidele juurdepääsu õiguse piiramist reguleerivad üksikasjalikud sätted on sätestatud avaliku ja konfidentsiaalse teabe seaduses (2009:400) (infeentlighets- och sekretesslagen (2009:400)). Vastavalt 6. peatüki §-le 4 peab asutus isiku teabenõude alusel avalikustama tema valduses olevas avalikus dokumendis sisalduva teabe, välja arvatud juhul, kui teave on konfidentsiaalne või see takistaks korraldustööd.

25. Avalike dokumentidega tutvumise õigus kehtib muu hulgas ka selliste piiratud vastutusega äriühingute suhtes, milles omavalitsusel on õiguslikult valitsev mõju. Avaliku ja konfidentsiaalse teabe seaduse kohaldamisel tuleb selliseid äriühinguid kohelda samamoodi nagu ametiasutusi (vt 2. peatüki § 3).

26. Riigihanke puhul ei tohi muu hulgas pakkumusi käsitlevat teavet avaldada kellelegi peale pakkujate enne, kui kõik pakkumused on avalikustatud või otsus tarnija ja pakkumuse kohta on tehtud või hankemenetlus on eelnevalt lõpetatud (vt 19. peatüki § 3 lõige 2). Isegi pärast seda võib pakkumust puudutav teave olla kaitstud konfidentsiaalsena (vt muu hulgas 31. peatüki § 16).

27. Eeltoodud arvestades on isikul eelduslikult õigus tutvuda edukaks tunnistamise otsusega, mille on teinud ja välja saanud asutus või munitsipaaltevõtja, keda tuleb käsitada asutusena. Tähtaeg, mille jooksul isikut võib praktikas otsusest või selle sisust teavitada, võib varieeruda sõltuvalt sellest, kuidas asutus on oma tööd korraldanud, ja muudest asjaoludest.

Eelotsuse vajadus

28. Tingsrätt (esimese astme kohus) ja hovrätt (apellatsioonikohus) leidsid, et edukaks tunnistamise otsuses sisalduv teave, mille munitsipaaltevõtja asjaomastele äriühingutele saatis, kujutas endast siseteavet kuni hetkeni, mil Hybricon avaldas pressiteate. Seega asusid need kohtud seisukohale, et munitsipaaltevõtja poolt lepingu sõlmimise otsuse väljasaatmine ei tähenda, et teave avalikustati viisil, mis on nõutav selleks, et seda teavet ei peetaks enam turukuritarvituse määruse kohaselt siseteabeks.

29. Peamine küsimus Högsta domstolenis (Rootsi kõrgeim kohus) seisneb selles, millal tuleb riigihankemenetluses tehtud edukaks tunnistamise otsuses sisalduvat teavet pidada avalikustatuks ja seega mitte siseteabeks. Sellest

tulenevalt tekib käesolevas asjas küsimus, kuidas tõlgendada turukuritarvituse määruse artikli 7 lõike 1 punktis a kasutatud mõistet „avalikustamata“.

30. Kõnealuse määruse artikli 7 lõike 1 punktist a ei tulene, et kogu teavet, mida ei ole avalikustatud artiklis 17 ette nähtud viisil, tuleks käsitada avalikustamata teabena. Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) on seisukohal, et siseteave võidakse teha avalikuks muul viisil kui artiklis 17 ette nähtud korras avalikustamise teel, sealhulgas kolmandate isikute tegudega (Questions and Answers on the Market Abuse Regulation, 17. redaktsioon, viimati ajakohastatud 25. novembril 2022, A5.10).

31. Turukuritarvituse määrusest ei tulene siiski sõnaselgelt, et teabe saaks teha avalikuks niinimetatud faktilise avalikustamise kaudu, ning seda ei ole ka üheski Euroopa Liidu Kohtu otsuses kinnitatud. Puuduvad täiendavad suunised selle kohta, milliseid nõudeid tuleks sellistel juhtudel kohaldada, et teavet ei käsitataks enam siseteabena.

32. Seega ei ole selge ega selgitatud, kuidas tuleb turukuritarvituse määrust selles suhtes tõlgendada. Seetõttu on vaja esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

Eelotsusetaotlus

33. Högsta domstolen (Rootsi kõrgeim kohus) palub Euroopa Liidu Kohtul vastata eelotsusega järgmistele küsimustele:

1. Kas selleks, et teave loetaks avalikustatuks turukuritarvituse määruse artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses, on nõutav, et avalikustamine oleks toimunud niinimetatud määruse artikli 7 lõike 1 punktis a ette nähtud viisil?
2. Kui avalikustamine võib toimuda muul viisil, siis milliseid asjaolusid tuleb arvesse võtta, et otsustada, kas pidada teavet avalikustatuks artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses?